RETTENS DOM (Anden Afdeling)

30. november 2005 *

I sag T-250/02,

Autosalone Ispra Snc, Ispra (Italien), ved avvocato B. Casu,

sagsøger,

mod

Det Europæiske Atomenergifællesskab ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved E. de March, som befuldmægtiget, bistået af avvocato A. Dal Ferro, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

hvorunder der er nedlagt påstand om, at det fastslås, at Det Europæiske Atomenergifællesskab ifalder ansvar uden for kontrakt som omhandlet i artikel 188, stk. 2, EA, for skader forvoldt som følge af, at en kollektor af spildevand løb over, og følgelig, at Det Europæiske Atomenergifællesskab tilpligtes at betale erstatning for disse skader,

* Processprog: italiensk.

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET
I FØRSTE INSTANS (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. Pirrung, og dommerne A.W.H. Meij og I. Pelikánová,

justitssekretær: ekspeditionssekretær J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 26. oktober 2004,

afsagt følgende

Dom

Retsforskrifter

1 Artikel 151 EA bestemmer følgende:

»Domstolen har kompetence til at afgøre tvister vedrørende de i artikel 188, stk. 2 [EA], omhandlede skadeserstatninger.«

2 Af artikel 188, stk. 2, EA følger:

»For så vidt angår ansvar uden for kontraktforhold skal Fællesskabet i overensstemmelse med de almindelige retsgrundsætninger, der er fælles for medlemsstaternes retssystemer, erstatte skader forvoldt af dets institutioner eller af dets ansatte under udøvelsen af deres hverv.«

3 Artikel 1 i aftalen mellem Den Italienske Republik og Kommissionen for Det Europæiske Atomenergifællesskab om oprettelsen af Det Fælles Atomforskningscenter med almindelig kompetence (herefter »Centret«) indgået i Rom den 22. juli 1959 (herefter »FFC-aftalen«), som gennemført i italiensk ret ved lov nr. 906 af 1. august 1960 (GURI nr. 212 af 31.8.1960, s. 3330), bestemmer følgende:

»Den italienske regering stiller Atomforskningscentret i Ispra samt de ca. 160 hektar land, hvorpå det er bygget, til rådighed for Det Europæiske Atomenergifællesskab for en periode på nioghalvfems år fra denne aftales ikrafttræden og imod betaling af en symbolsk årlig leje på 1 (én) regningsenhed i den europæiske valutaaftale (EVA).«

4 Af artikel 1 i bilag F til FFC-aftalen følger:

»1. Centret er ukrænkeligt, fritaget for ransagning, rekvisition, konfiskation eller ekspropriation og nyder immunitet i forhold til enhver administrativ eller retslig tvangsforanstaltning uden tilladelse fra De Europæiske Fællesskabers Domstol [...]«

5 Artikel 3 i bilag F til FFC-aftalen bestemmer:

»1. På Kommissionens anmodning sikrer de kompetente italienske myndigheder i henhold til deres respektive beføjelser Centret alle nødvendige offentlige forsyningsydelser. I tilfælde af, at en af de nævnte ydelser afbrydes, skal de italienske myndigheder gøre, hvad der er muligt for at imødekomme Centrets behov for dermed at undgå, at dettes funktioner forstyrres.

2. Når ydelserne præsteres af de italienske myndigheder eller af organer under deres kontrol, får Centret dem til særlige takster [...] I tilfælde, hvor disse ydelser præsteres af private selskaber eller organisationer, yder de italienske myndigheder deres bistand til at sikre, at betingelserne, hvorpå ydelserne tilbydes, er de mest fordelagtige.

3. Kommissionen træffer alle hensigtsmæssige foranstaltninger for, at kvalificerede repræsentanter fra den pågældende offentlige forsyningstjeneste, der er behørigt autoriseret af Kommissionen, kan inspicere, reparere og vedligeholde forsyningstjenestens anlæg inden for Centrets område.«

6 Af artikel 16, stk. 1, i bilag F til FFC-aftalen følger navnlig:

»Regeringen kan kræve [...] at blive underrettet om foranstaltninger og bestemmelser, der er truffet på Centret vedrørende sikkerhed og beskyttelse af den offentlige sundhed, hvad angår forebyggelsen af brande og de farer, som er forbundet med ioniserende stråling.«

7 Artikel 9, stk. 3, i Kommissionens afgørelse 96/282/Euratom af 10. april 1996 om reorganisering af Det Fælles Forskningscenter (EFT L 107, s. 12) bestemmer følgende:

»[Centrets] [g]eneraldirektør[...] træffer på Kommissionens vegne alle nødvendige forholdsregler for at garantere sikkerheden for de personer og anlæg, som han har ansvaret for.«

Sagens faktiske omstændigheder

8 Det fremgår af sagsakterne, at sagsøgerens ejendom er beliggende i Ispra kommune, og at denne ejendom grænser op til en kollektor af spildevand, der på dette sted udgøres af to rørsystemer med en diameter på 80 cm nedgravet i jorden under offentlig vej (herefter »kollektorens første stykke«).

9 Kollektoren løber langs sagsøgerens ejendom, hvorefter den fortsætter under et område, som tilhører Ferrovie dello Stato (Italiens statslige jernbaner). Dette stykke af kollektoren (herefter »kollektorens andet stykke«) udgøres af en underjordisk buet passage, hvori vandet fra det første stykke udledes, sådan som det fremgår af en grafisk gengivelse af kollektoren i lodret længdesnit (herefter den »grafiske gengivelse«), som sagsøgeren i et bilag til stævningen har fremlagt, og som Kommissionen ikke bestrider som værende en skematisk gengivelse af den faktiske situation. Det fremgår også af den grafiske gengivelse, at det andet stykke kun er adskilt fra den offentlige vej, hvorunder det første stykke ligger, med en rist.

10 Det fremgår ligeledes af den grafiske gengivelse, at kollektoren efter det andet stykke løber under det område, som i henhold til FFC-aftalens artikel 1 er stillet til rådighed for Fællesskabet (herefter »kollektorens tredje stykke«), og at den på dette område udgøres af et rørsystem med en diameter på 100 cm.

11 Den grafiske gengivelse illustrerer også, at det område, som er stillet til rådighed for Centret, har en svag hældning ned mod området tilhørende Ferrovie dello Stato, hvor kollektorens andet stykke ligger. Dette fremgår ligeledes af de noterede højdeangivelser på et situationsrids, som både Kommissionen og sagsøgeren har vedlagt som bilag til deres skriftlige indlæg.

12 Under retsmødet anførte Kommissionens sagkyndige imidlertid i det væsentlige, at topografien ikke havde nogen indflydelse på kollektorens generelle hældning, eftersom denne var nedgravet. Den sagkyndige anførte også, at kollektorens vand løb fra det første stykke til det andet, og fra det andet stykke til det tredje. Sagsøgeren har selv bekræftet denne udtalelse, idet selskabet udtrykkeligt under retsmødet har gjort gældende, at kollektorens tredje stykke ikke havde en tilstrækkelig kapacitet til at optage den samlede mængde vand fra kollektorens andet stykke. Det er således ubestridt mellem parterne, at det første stykke i forhold til strømretningen ligger længere oppe end det andet stykke, som igen ligger længere oppe end det tredje stykke.

13 Det er også ubestridt mellem parterne, at kollektorens tredje stykke indtil 1990, hvor Centrets tekniske tjeneste udførte arbejde på dette stykke i den øvre del, bestod af et rørsystem i det fri (herefter »første afsnit af kollektorens tredje stykke«) og i den nedre del af et lukket rørsystem med en diameter på 100 cm (herefter »andet afsnit af kollektorens tredje stykke«). I forbindelse med det arbejde, der blev udført i 1990, blev rørsystemet i det fri i det første afsnit af kollektorens tredje stykke udskiftet med et lukket rørsystem med en diameter på 100 cm. Efter dette arbejde bestod kollektorens tredje stykke derfor i hele sin længde af et lukket rørsystem med en diameter på 100 cm.

14 Den omhandlede kollektor modtager en del af sit spildevand fra byen Ispras kloakker og fra området, hvor Centret er beliggende.

15 I juni 1992 blev byen Ispra ramt af et voldsomt uvejr, der medførte mange oversvømmelser, bl.a. på sagsøgerens ejendom.

16 I 1992 ændrede Ispra kommune sit kloaksystem. Det fremgår således af en skrivelse af 7. oktober 1992 fra Ispras borgmester til Centrets tjeneste for infrastruktur, at Ispras kommunalforvaltning havde besluttet at lade en del af spildevandet fra det kommunale område få sit afløb i den omhandlede kollektor. Med henblik på at udføre arbejde på området, hvor Centret er opført, anmodede Ispra kommune denne tjeneste om at stille en gravemaskine og én person til at betjene denne til rådighed for kommunen. I samme skrivelse præciserede Ispras borgmester, at dette arbejde var iværksat på kommunalforvaltningens eget initiativ, og at forvaltningen påtog sig det fulde ansvar for det.

17 Den 3. maj 2002 blev byen Ispra ramt af et voldsomt uvejr ledsaget af skybrud, og sagsøgerens anlæg blev oversvømmet som følge af, at kollektoren løb over. Samme dag foretog de italienske carabinieri fra Angera, flere tjenestemænd fra Ispra kommunes tekniske tjeneste samt tjenestemænd fra Centret, herunder direktøren, en besigtigelse og fastslog omfanget af oversvømmelsen samt de synlige skader forvoldt herved.

18 Ved skrivelse af 19. maj 2002 opfordrede sagsøgeren Ispras kommunalforvaltning, Ferrovie dello Stato og Kommissionen til at foretage en besigtigelse og/eller lade foretage en sagkyndig undersøgelse for i mindelighed at fastslå årsagerne til oversvømmelsen den 3. maj 2002 og fordelingen af ansvaret herfor. Som svar på denne skrivelse meddelte Kommissionens advokat i skrivelse af 17. juni 2002 til sagsøgerens advokat, at Kommissionen bestred Fællesskabets ansvar, og at den afslog enhver besigtigelse af Centrets område.

Retsforhandlinger og parternes påstande

19 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 20. august 2002 har sagsøgeren anlagt den foreliggende sag.

20 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Anden Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling, og den har i henhold til artikel 64 i Rettens procesreglement, som en foranstaltning med henblik på sagens tilrettelæggelse, skriftligt stillet parterne spørgsmål og opfordret dem til at besvare disse før retsmødet. Parterne har besvaret disse spørgsmål inden for de fastsatte frister.

21 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret spørgsmål fra Retten i retsmødet den 26. oktober 2004.

22 Under retsmødet har Retten opfordret Kommissionen til at fremlægge alle dokumenter, der kan fastlægge identiteten på det organ, på hvis anmodning Centrets tekniske tjeneste i 1990 udførte arbejde på første afsnit af kollektorens tredje stykke. Kommissionen har fremlagt visse dokumenter inden for den fastsatte frist. På Rettens opfordring til at fremsætte eventuelle bemærkninger til de af Kommissionen fremlagte dokumenter har sagsøgeren fremsat sådanne inden for den fastsatte frist.

23 Den mundtlige forhandling blev afsluttet den 19. april 2005.

24 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Det fastslås, at Det Europæiske Atomenergifællesskab selvstændigt og/eller for en del og/eller in solidum ifalder ansvar uden for kontraktforhold.

— Atomenergifællesskabet tilpligtes at erstatte de tab, der er lidt, og senere tab, som nærmere fastsat under sagen, og som fastslået ved eksigibel dom.

— Følgende bevisoptagelse anordnes:

  — Indhentning af oplysninger fra Centrets direktør og ansatte samt eventuelt fra de italienske myndigheder, som indfandt sig på skadesstedet.

  — Bevisførelse ved afgivelse af vidneudsagn med det udtrykkelige forbehold, at vidnernes navne senere oplyses.

  — En besigtigelse og/eller en sagkyndig undersøgelse samt enhver anden bevisoptagelse, som fastslås at være nødvendig for at godtgøre rigtigheden af sagsøgerens påstande — både vedrørende økonomisk skade og skade af ikke-økonomisk karakter — der er lidt eller senere vil opstå som følge af de omtvistede faktiske omstændigheder.

  — Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

25 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Forkastelse af sagsøgerens begæring om bevisoptagelse.

— Afvisning af sagen eller frifindelse.„

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

26 Som besvarelse på et spørgsmål fra Retten har sagsøgeren under retsmødet anført, at dennes første påstand i realiteten skulle forstås som en påstand om, at det alene er Fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold, der ønskes fastslået.

Formaliteten

Parternes argumenter

27 Uden at fremsætte en formalitetsindsigelse ved særskilt dokument har Kommissionen påstået sagen afvist under anbringende af, at stævningen ikke opfylder de i artikel 44, stk. 1, i Rettens procesreglement fastsatte krav, hvorefter en stævning bl.a. skal indeholde en angivelse af søgsmålets genstand og en kort fremstilling af søgsmålsgrundene.

28 Ifølge Kommissionen følger det af retspraksis, at de i stævningen indeholdte angivelser skal være tilstrækkelig klare og præcise til, at sagsøgte kan tilrettelægge sit forsvar, og Retten i givet fald på det således foreliggende grundlag kan træffe afgørelse i sagen. Retspraksis præciserer også ifølge Kommissionen, at forudsætningen for, at en sag kan antages til realitetsbehandling, er, at de væsentlige faktiske og retlige omstændigheder, som søgsmålet støttes på, eventuelt kortfattet, men dog på en sammenhængende og forståelig måde, fremgår af selve stævningen (jf. Rettens kendelse af 21.11.1996, sag T-53/96, Syndicat des producteurs de viande bovine m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1579, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis). En stævning, hvori der nedlægges påstand om erstatning for skader, der hævdes at være forvoldt af en fællesskabsinstitution, må — for at opfylde disse krav — indeholde en sådan angivelse af omstændighederne, at det kan fastslås, hvilken adfærd fra institutionens side der sigtes til, grundene til, at sagsøgeren mener, at der består en årsagsforbindelse mellem institutionens adfærd og den skade, der påstås at være lidt, samt skadens karakter og omfang (jf. Rettens dom af 8.6.2000, forenede sager T-79/96, T-260/97 og T-117/98, Camar og Tico mod Kommissionen og Rådet, Sml. II, s. 2193, præmis 181 og den deri nævnte retspraksis).

29 I det foreliggende tilfælde mener Kommissionen, at den klarhed og præcision, der er påkrævet, fuldstændigt mangler i sagsøgerens skriftlige indlæg. I denne forbindelse har Kommissionen gjort gældende, at det på grundlag af sagsøgerens skriftlige indlæg er umuligt at udlede, hvilken adfærd det er, som er blevet foreholdt Centret. På grundlag af denne manglende præcision og disse huller i sagsfremstillingen kan Kommissionen ikke i fuldt omfang tilrettelægge sit forsvar, og Retten ikke træffe afgørelse i sagen.

30 Desuden har Kommissionen i det væsentlige gjort gældende, at sagsøgerens skriftlige indlæg ikke indeholder noget bevis for, at de påståede skader foreligger, og end ikke indeholder en foreløbig opgørelse af disse.

31 Endelig har Kommissionen anført, at sagsøgeren begrænser sig til i almindelige vendinger at knytte oversvømmelsen af sin bygning til det, at den omhandlede kollektor løb over, uden at give den mindste forklaring på denne begivenheds forløb og uden at oplyse noget om grunden til, at selskabet når frem til at placere årsagen til, at kollektoren løb over, præcist ved kollektorens tredje stykke.

32 Kommissionen har tilføjet, at den af sagsøgeren begærede bevisoptagelse ikke kan afhjælpe den manglende præcision i dennes skriftlige indlæg.

33 Sagsøgeren har i det væsentlige gjort gældende, at søgsmålets genstand og en kort fremstilling af søgsmålsgrundene er angivet forskriftsmæssigt i selskabets skriftlige indlæg, og at søgsmålet følgelig opfylder de i procesreglementets artikel 44, stk. 1, litra c), fastsatte betingelser. Selskabet har tilføjet, at det ikke var forpligtet til at fremlægge tekniske forklaringer vedrørende den begivenhed, det er blevet et offer for. I øvrigt har det gjort gældende, at den for Retten begærede bevisoptagelse i det væsentlige vil gøre det muligt at underbygge disse påstande.

Rettens bemærkninger

34 I medfør af procesreglementets artikel 44, stk. 1, litra c), skal enhver stævning indeholde søgsmålets genstand og en kort fremstilling af søgsmålsgrundene.

35 Dette krav er blevet præciseret i den af Kommissionen i præmis 28 ovenfor påberåbte retspraksis.

36 I det foreliggende tilfælde fremgår det tilstrækkelig klart af stævningen, at sagsøgeren i det væsentlige foreholder Kommissionen, dels at have nægtet sagsøgeren adgang til kollektorens tredje stykke med henblik på at fastslå dettes tilstand og fastlægge årsagerne til, at kollektoren løb over, dels at have undladt at vedligeholde og udføre arbejde på kollektorens tredje stykke med henblik på at forebygge eller undgå, at den løb over.

37 Hvad for det første angår afslaget på adgang til kollektorens tredje stykke skal klagepunktet vedrørende dette afslag — da der ikke påstås at være lidt noget tab på grund af dette afslag eller er fremsat noget erstatningskrav herfor — imidlertid ses i sammenhæng med begæringen om bevisoptagelse i form af en besigtigelse af skadesstedet. Det er således inden for rammerne af undersøgelsen af begæringen om bevisoptagelse, at denne påstand skal undersøges (jf. præmis 99 og 100 nedenfor).

38 Hvad dernæst angår påstanden om manglende vedligeholdelse af og arbejde på kollektorens tredje stykke har sagsøgeren i sin stævning anført, at denne undladelse er årsagen til oversvømmelsen på selskabets ejendom, og sagsøgeren nedlægger påstand om erstatning for de skader, der er indtruffet forskellige steder på dennes anlæg og ejendom, som kort er udpeget i stævningen. Hvad angår disse oplysninger om skade, der påstås at være forårsaget af manglende vedligeholdelse og arbejde på kollektorens tredje stykke, må de betragtes således, at søgsmålet opfylder kravene i procesreglementets artikel 44, stk. 1, litra c).

39 Det skal endvidere bemærkes, at sagsøgeren også har nedlagt påstand om erstatning for økonomisk skade, der senere vil opstå, samt for skade af ikke-økonomisk art, der er lidt eller senere vil opstå, uden at fremlægge det mindste bevis, som gør det muligt at tage stilling til karakteren eller omfanget heraf. Disse oplysninger om skade opfylder derfor ikke de i procesreglementets artikel 44, stk. 1, litra c), opstillede krav, sådan som præciseret i den i præmis 28 ovenfor nævnte retspraksis.

40 Under disse omstændigheder skal det fastslås, at søgsmålet bør antages til realitetsbehandling i det omfang, formålet er at få erstatning for skade, der hævdes at være påført på diverse goder, som kort er udpeget i stævningen, hvilket påstås at være en følge af manglende vedligeholdelse og arbejde på kollektorens tredje stykke.

Realiteten

Indledende bemærkninger

41 Det skal fastslås, sådan som det følger af retspraksis, at Fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold som omhandlet i artikel 188, stk. 2, EA og retten til erstatning for tab forudsætter opfyldelse af en række betingelser vedrørende retsstridigheden af den adfærd, som fællesskabsinstitutionerne hævdes at have udvist, eksistensen af en skade samt årsagsforbindelsen mellem adfærden og den påberåbte skade (jf. Domstolens dom af 27.3.1990, sag C-308/87, Grifoni mod Det Europæiske Atomenergifællesskab , Sml. I, s. 1203, præmis 6 og den deri nævnte retspraksis).

42 I denne forbindelse kan alene retsakter eller ulovlig adfærd, der kan tilregnes en institution eller et fællesskabsorgan, udløse Fællesskabets ansvar (jf. i denne retning Domstolens dom af 10.7.1985, sag 118/83, CMC m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 2325, præmis 31, og af 23.3.2004, sag C-234/02 P, Ombudsmanden mod Lamberts, Sml. I, s. 2803, præmis 59).

43 Så snart en af disse betingelser ikke er opfyldt, må sagsøgte frifindes i det hele, uden at det er nødvendigt at undersøge, om de øvrige betingelser er opfyldt (jf. Rettens dom af 20.2.2002, sag T-170/00, Förde-Reederei mod Rådet og Kommissionen, Sml. II, s. 515, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis).

44 Det er i lyset af disse betragtninger, at parternes argumenter vedrørende Fællesskabets ansvar skal behandles.

Parternes argumenter

45 Sagsøgeren har foreholdt Kommissionen og/eller Centret, at disse har undladt at foretage den nødvendige vedligeholdelse og/eller udføre det nødvendige arbejde på kollektorens tredje stykke, med henblik på at forebygge eller undgå, at den omhandlede kollektor igen og igen løb over, og dette på trods af, at kollektorens utilstrækkelige vandafledende kapacitet, som siden dennes overløb i 1992 havde været Kommissionen bekendt, var åbenbart farlig. Årsagen til sagsøgerens tab skal således ifølge selskabet findes i den omstændighed, at kollektorens tredje stykke havde en kapacitet, der var utilstrækkelig til at optage den samlede mængde vand fra det andet stykke (jf. præmis 12 ovenfor).

46 At denne adfærd skal tilregnes Kommissionen og/eller Centret, skyldes ifølge sagsøgeren flere forhold.

47 Indledningsvis befinder kollektorens tredje stykke sig på det område, hvor Centret er opført, og som Centret alene råder over, ligesom det ikke er tilgængeligt for tredjemand af den grund, at dette område i henhold til artikel 1 i bilag F til FFC-aftalen er ukrænkeligt, fritaget for ransagning, rekvisition, konfiskation eller ekspropriation og nyder immunitet i forhold til enhver administrativ eller retslig tvangsforanstaltning.

48 I øvrigt er det ifølge sagsøgeren almindelig kendt, at vedligeholdelse af forsyningsanlæg og reparation af skader på det stykke af kollektoren, som befinder sig på Centrets område, altid har påhvilet Centret, der herved har benyttet sine tjenestemænd og teknikere, og at det påhviler Kommissionen at godtgøre, at det forholder sig anderledes.

49 Endelig har sagsøgeren påberåbt sig en udtalelse fra den ansvarlige for Ufficio tecnico comunale (den kommunale tekniske forvaltning, herefter »UTC i Ispra«), dateret den 16. marts 1999, hvorefter kommunalforvaltningen ikke er ansvarlig for vedligeholdelse og drift af kollektorens tredje stykke, eftersom det befinder sig på Centrets ejendom.

50 Ifølge sagsøgeren er den foreholdte adfærd for det første ulovlig af den grund, at den udgør en tilsidesættelse af den i artikel 9, stk. 3, i afgørelse 96/282 fastsatte forpligtelse, hvorefter generaldirektøren på Kommissionens vegne træffer alle nødvendige forholdsregler for at garantere sikkerheden for de personer og anlæg, som han har ansvaret for. På trods af det, Kommissionen har gjort gældende, finder denne bestemmelse anvendelse i det foreliggende tilfælde, eftersom anlæggene for afledning af spildevand fra Centret var knyttet til bygninger under dettes tilsyn alene, og følgelig til dets rolle som institution, samt til dets aktiviteter. Endvidere havde Fællesskabet allerede pådraget sig ansvar, idet det havde tilsidesat de forpligtelser, der påhviler det i henhold til artikel 10, stk. 3, i Kommissionens afgørelse 71/57/Euratom af 13. januar 1971 om reorganisering af Det Fælles Atomforskningscenter (EFT Anden serie V, s. 14), hvis indhold svarer til artikel 9, stk. 3, i afgørelse 96/282 (jf. Grifoni-dommen).

51 For det andet er den omhandlede adfærd ulovlig, fordi den ikke er i overensstemmelse med FFC-aftalen, som bl.a. tilsigter at opretholde og værne om den offentlige sikkerhed for befolkningen, der bor i nærheden af Centrets anlæg.

52 For det tredje er den foreholdte adfærd ulovlig i henhold til den italienske civillovbogs artikel 2043 og 2051, som ifølge sagsøgeren finder anvendelse i det foreliggende tilfælde, eftersom artikel 188, stk. 2, EA, uanset dennes henvisning til de almindelige retsgrundsætninger, der er fælles for medlemsstaternes retssystemer, ikke udelukker muligheden af at påberåbe sig tilsidesættelsen af specifikke bestemmelser i italiensk ret (jf. i denne retning generaladvokat Tesauros forslag til afgørelse i Grifoni-sagen, dom af 27.3.1990, nævnt i præmis 41 ovenfor, Sml. I, på s. 1212, punkt 17).

53 Den italienske civillovbogs artikel 2043 nedfælder således på den ene side princippet neminem laedere, som er fælles for medlemsstaternes retssystemer og finder anvendelse i det foreliggende tilfælde, på grund af Kommissionens og/eller Centrets tilsidesættelse af det almindelige princip om at udvise forsigtighed og agtpågivenhed.

54 På den anden side ifalder Fællesskabet som følge af den foreholdte adfærd ansvar i henhold til den italienske civillovbogs artikel 2051, som opstiller en simpel formodning om skyld hos den person, som har en ting i sin varetægt. I det foreliggende tilfælde havde Centret et varetægtsforhold i relation til kollektorens tredje stykke af den grund, at det alene stod til rådighed for Centret i kraft af at være tilbehør til det område, som Centret er ejer af, og som er omfattet af immunitet.

55 Sagsøgeren har tilføjet, at ifølge retspraksis fra Corte suprema di cassazione (den italienske kassationsret) finder den italienske civillovbogs artikel 2051 anvendelse i forhold til den offentlige forvaltning af statsejendom eller aktiver, som ikke er genstand for almen og direkte brug — sådan som det er tilfældet med vandkollektoren, der bruges i det foreliggende tilfælde — hvilket på grund af deres begrænsede territoriale udstrækning åbner mulighed for passende inspicering og kontrol af den dertil kompetente enhed.

56 Kommissionen har for det første gjort gældende, at Centret ikke har det mindste ansvar for kollektorens tredje stykke, og at manglende vedligeholdelse af og arbejde på kollektorens tredje stykke således ikke kan tilregnes Kommissionen eller Centret.

57 I denne forbindelse har Kommissionen gjort gældende, at artikel 3 i bilag F til FFC-aftalen bestemmer, at de italienske myndigheder i henhold til deres respektive beføjelser på Kommissionens anmodning sikrer Centret alle nødvendige offentlige forsyningsydelser. Denne artikel præciserer endvidere, at Kommissionen træffer alle hensigtsmæssige foranstaltninger for, at kvalificerede repræsentanter fra den pågældende offentlige forsyningstjeneste, der er behørigt autoriseret af denne, kan inspicere, reparere og vedligeholde forsyningstjenestens anlæg inden for Centrets område. Ifølge Kommissionen kan det af denne artikel udledes, at »den eksterritoriale karakter af det område, [hvorpå] Centret [er opført], ophæves« for at gøre det muligt for autoriserede teknikere at vedligeholde og reparere anlæg, der bruges til levering af offentlige forsyningsydelser.

58 Ifølge Kommissionen er disse bestemmelser i FFC-aftalen hverken »forældede«, har mistet deres gyldighed eller er blevet ændret ved udtalelsen fra den ansvarlige for UTC i Ispra, hvorefter kommunalforvaltningen hverken er ansvarlig for vedligeholdelse eller drift af kollektoren, der befinder sig på det område, hvor Centret er opført. For det første overskrider denne udtalelse de beføjelser, som den ansvarlige for UTC i Ispra har, idet denne ikke kan udtale sig om det civilretlige ansvar for den kommunalforvaltning, han er en del af. Endvidere er udtalelsen i åbenbar modstrid med indholdet af den i præmis 16 ovenfor nævnte skrivelse af 7. oktober 1992, der præciserede, at det på kollektoren udførte arbejde var iværksat på kommunalforvaltningens eget initiativ, og at forvaltningen påtog sig det fulde ansvar for det. Endelig kan udtalelsen fra den ansvarlige for UTC i Ispra ikke begrunde, at der påhviler Centret et ansvar for at vedligeholde kollektoren.

59 Endvidere kan der ikke rejses tvivl om de relevante bestemmelser i FFC-aftalen på den baggrund, at Centret til tider selv har udført visse arbejder på anlæggene, da sådant arbejde altid var blevet udført på den lokale forvaltnings anmodning. Hvad mere specifikt angår det arbejde, der i 1990 blev udført på det stykke af kollektoren, der befinder sig på Centrets område, blev det udført på anmodning af Ferrovie dello Stato og Ispras kommunalforvaltning.

60 Hvad for det andet angår den påståede ulovlighed som følge af manglende vedligeholdelse af eller arbejde på det tredje stykke, har Kommissionen gjort gældende, at stævningen begrænser sig til at foreholde denne undladelse uden hverken at præcisere, hvori det arbejde eller den vedligeholdelse, som sagsøgeren beklager manglen på, skulle bestå, eller som følge heraf, hvad beskaffenheden af Fællesskabets ulovlige adfærd skulle være.

61 Kommissionen har tilføjet, at ingen af de af sagsøgeren påberåbte bestemmelser er blevet tilsidesat.

62 I modsætning til den af sagsøgeren anlagte fortolkning af artikel 9 i afgørelse 96/282 har Kommissionen indledningsvis gjort gældende, at den i denne artikel fastsatte forpligtelse, der påhviler Centrets direktør, til at træffe alle nødvendige forholdsregler for at garantere sikkerheden for de personer og anlæg, som han har ansvaret for, skal begrænses til Centrets egentlige aktiviteter, hvorigennem Fællesskabet bidrager til at gennemføre EF-forskningsprogrammerne. Driften og vedligeholdelsen af spildevandskollektorerne på Centrets område udgør ikke en del af sådanne egentlige aktiviteter. Kommissionen har bestridt, at det af Grifoni-dommen, præmis 41 og 50 ovenfor, skulle fremgå, at Det Europæiske Atomenergifællesskabs ansvar var fastslået i henhold til artikel 10, stk. 3, i afgørelse 71/57, som er identisk med artikel 9 i afgørelse 96/282.

63 Kommissionen har herefter gjort gældende, at uanset, at artikel 16 i bilag F til FFC-aftalen pålægger den en forpligtelse til at træffe foranstaltninger vedrørende sikkerhed og beskyttelse af den offentlige sundhed, vedrører denne bestemmelse, set i lyset af FFC-aftalens præambel og øvrige bestemmelser, specifikt brandfare og de farer, som er forbundet med ioniserende stråling, hvilket der ikke er tale om i det foreliggende tilfælde.

64 Desuden har Kommissionen gjort gældende, at eftersom ingen institution og intet fællesskabsorgan er forpligtet til at føre tilsyn med spildevandskollektoren, kan Fællesskabet ikke ifalde ansvar med den begrundelse, at dets institutioner eller organer har tilsidesat de helt almindelige principper om at udvise normal agtpågivenhed. I denne forbindelse har Retten allerede fastslået, at en institution ikke kan ifalde ansvar uden for kontraktforhold, hvis ikke der er udvist en retsstridig adfærd (Rettens dom af 29.11.2000, sag T-213/97, Eurocoton m.fl. mod Rådet, Sml. II, s. 3727).

65 Ifølge Kommissionen er sagsøgerens påberåbelse af italienske civilretlige bestemmelser fejlagtig. Artikel 188, stk. 2, EA henviser udelukkende til de almindelige retsgrundsætninger, der er fælles for medlemsstaternes retssystemer, og ikke til specifikke bestemmelser i forskellige nationale retssystemer (Grifoni-dommen, præmis 8). De argumenter, sagsøgeren har gjort gældende for det modsatte, finder ingen støtte i generaladvokat Tesauros forslag til afgørelse i Grifoni-sagen (dom af

27.3.1990), præmis 52 ovenfor. I hvert fald har såvel den førnævnte dom af 3. februar 1994 i Grifoni-sagen som generaladvokat Tesauros forslag til afgørelse i denne sag (Sml. I, s. 343) udtrykkelig udelukket, at den skade, der er lidt, kan opgøres og erstattes alene i overensstemmelse med italienske bestemmelser om ansvar uden for kontraktforhold.

66 Kommissionen har bestridt, at bestemmelsen i den italienske civillovbogs artikel 2051, hvorefter »enhver er ansvarlig for skade forvoldt på ting i hans varetægt, medmindre skaden bevises at være hændelig«, er taget til følge i Fællesskabets lovgivning og retspraksis. Ifølge Kommissionen er denne bestemmelse — som åbner mulighed for, at en person, der ikke er den direkte ophavsmand til skaden, ifalder ansvar — tværtimod uforenelig med de gældende betingelser, der i retspraksis er opstillet for, at institutionerne ifalder ansvar uden for kontraktforhold.

67 Under alle omstændigheder er de i den italienske civillovbogs artikel 2051 opstillede betingelser ikke opfyldt i det foreliggende tilfælde. For det første har ingen fællesskabsinstitution et varetægtsforhold til kollektoren, og følgelig kan Fællesskabet ikke svare for eventuelle skader, som denne har forårsaget. For det andet har sagsøgeren ikke etableret nogen årsagsforbindelse mellem den ting, der påstås at være undergivet varetægt, og skaden. Det er nemlig ikke bevist, at oversvømmelsen af sagsøgerens ejendom i realiteten blev forårsaget af, at det særlige stykke af kollektoren, som findes på Centrets område, løb over.

Rettens bemærkninger

68 Indledningsvis skal det undersøges, om den foreholdte adfærd, nemlig at have undladt at udføre arbejde på og/eller vedligeholde kollektorens tredje stykke, i overensstemmelse med den i præmis 42 ovenfor nævnte retspraksis kan tilregnes en fællesskabsinstitution eller et fællesskabsorgan.

69 I denne forbindelse skal det for det første fastslås, at det — i modsætning til det, sagsøgeren har gjort gældende (jf. præmis 47 ovenfor) — på ingen måde følger af FFC-aftalen, at kollektorens tredje stykke er underlagt Fællesskabets ansvar.

70 For det første er argumentet om, at kollektorens tredje stykke henhører under Fællesskabets ansvar, fordi det af FFC-aftalen fremgår, at ingen tredjemand har adgang til det, ugrundet.

71 Sådan som sagsøgeren har anført, følger det rigtignok af artikel 1 i bilag F til FFC-aftalen, at området, hvorpå Centret er opført, er ukrænkeligt, fritaget for ransagning, rekvisition, konfiskation eller ekspropriation og nyder immunitet i forhold til enhver administrativ eller retslig tvangsforanstaltning. Imidlertid følger det af artikel 3 i samme bilag F, at Kommissionen skal tillade kvalificerede repræsentanter fra den pågældende offentlige forsyningstjeneste, der er behørigt autoriseret af Kommissionen, at inspicere, reparere og vedligeholde forsyningstjenestens anlæg inden for Centrets område.

72 Det er ubestridt mellem parterne, at ydelsen i form af spildevandsopsamling, der leveres til Centret ved hjælp af den omhandlede kollektor, er en offentlig forsyningsydelse som omhandlet i artikel 3 i bilag F til FFC-aftalen. I denne forbindelse skal det fastslås, at Kommissionen på et af Retten skriftligt stillet spørgsmål i en skriftlig besvarelse har anført — hvilket ikke i denne henseende er blevet modsagt af sagsøgeren — at Ispra kommune var den instans, som var ansvarlig for at levere den offentlige forsyningsydelse til Centret, der bestod i spildevandsopsamling. I forhold til nærværende sag skal opgaverne vedrørende inspicering, reparation og vedligeholdelse af kollektorens tredje stykke følgelig anses for at påhvile kommunalforvaltningen i Ispra, hvis kvalificerede repræsentanter, behørigt autoriseret af Kommissionen, har adgang til kollektorens tredje stykke.

73 Herefter skal det fastslås, at ingen andre bestemmelser i FFC-aftalen kan danne grundlag for at tilregne Fællesskabet den foreholdte adfærd. Ganske vist bestemmer FFC-aftalens artikel 1, som sagsøgeren end ikke har påberåbt sig, i det væsentlige, at den italienske regering stiller Centret samt det område, hvorpå det er bygget, til rådighed for Fællesskabet imod betaling af en årlig leje. Den tilrådighedsstillelse, som følger af denne artikel, medfører ikke, at ansvaret for kollektorens tredje stykke overdrages til Fællesskabet. Denne artikel skal nemlig læses i sammenhæng med FFC-aftalens andre bestemmelser, og navnlig med artikel 3 i bilag F til denne aftale, hvoraf det følger, sådan som fastslået i præmis 72 ovenfor, at inspicering, reparation og vedligeholdelse af kollektorens tredje stykke påhviler den instans, som har ansvaret for at præstere ydelsen i form af spildevandsopsamling. Under disse omstændigheder kan FFC-aftalens artikel 1 ikke fortolkes således, at den indebærer, at ansvaret for kollektorens tredje stykke overdrages til Fællesskabet.

74 Der er derfor ikke i FFC-aftalen hjemmel til, at den foreholdte adfærd kan tilregnes Centret eller nogen anden fællesskabsinstitution eller noget andet fællesskabsorgan.

75 For det andet skal det fastslås, at i modsætning til det, sagsøgeren kort har gjort gældende (jf. præmis 47 ovenfor), kan tilegnelsen af den foreholdte adfærd ikke følge af, at kollektorens tredje stykke kun var stillet til rådighed for Centret. Som påpeget i præmis 12 og 14 ovenfor skal det nemlig fastslås, at den samlede kollektor, hvoraf tredje stykke udgør en del, dels modtager spildevand fra Ispra kommunes område, dels fra det område, hvorpå Centret er opført. Desuden følger det af bemærkningerne i præmis 72 ovenfor, at arbejde på kollektorens tredje stykke påhviler kommunalforvaltningen i Ispra. Eftersom kollektorens tredje stykke ikke kun var til rådighed for Centret, kan den påståede enerådighed ikke danne grundlag for at tilregne Fællesskabet den foreholdte adfærd.

76 For det tredje skal det undersøges, om den påståede mangel på vedligeholdelse af og/eller arbejde på kollektorens tredje stykke, sådan som sagsøgeren i det væsentlige har gjort gældende, kan tilregnes Fællesskabet på grund af Centrets tjenestemænds og teknikeres almindeligt kendte adfærd.

77 I denne henseende skal det fastslås, at det er ubestridt, at Centret i 1990 på det første afsnit af kollektorens tredje stykke udskiftede en fritlagt vandledning med et rør med en diameter på 100 cm.

78 Kommissionen har ganske vist gjort gældende, at Centret udførte dette arbejde på Ferrovie dello Statos eller Ispras kommunalforvaltnings anmodning, men på Rettens opfordring om at fremlægge alle dokumenter til støtte for, at de påståede anmodninger var blevet fremsat, har Kommissionen ikke fremlagt noget bevis. Under disse omstændigheder skal Centret, i forhold til nærværende sag, anses for på eget initiativ at have udført arbejdet på første afsnit af kollektorens tredje stykke.

79 Under retsmødet anførte Kommissionens sagkyndige desuden, at Centrets inspicering og vedligeholdelse af kollektorens tredje stykke blev foretaget med jævne mellemrum.

80 Dette arbejde blev udført af Centrets tekniske tjeneste på dennes eget initiativ og ikke til opfyldelse af nogen forpligtelse, som i henhold til FFC-aftalen påhvilede fællesskabsinstitutioner eller -organer. Som anført i præmis 72 ovenfor påhviler opgaverne vedrørende inspicering, reparation og vedligeholdelse af kollektorens tredje stykke nemlig den instans, som i henhold til FFC-aftalen var ansvarlig for at levere en ydelse til Centret i form af spildevandsopsamling. Idet Centret har udført dette arbejde skal det derfor anses for at have varetaget det som uanmodet forretningsførelse.

81 Den omstændighed, at Centrets tekniske tjeneste har besørget andres anliggender ved på eget initiativ i visse tilfælde at have udført arbejde på kollektorens tredje stykke, indebærer imidlertid på ingen måde, at enhver mangel med hensyn til arbejde eller vedligeholdelse i relation til dette stykke af kollektoren dermed må tilregnes Centret — og følgelig Fællesskabet.

82 Den eneste følge af en sådan indblanding er, at det pålægger Centret at udføre de opgaver, det påtager sig, ordentligt. Den opgave, Centret i 1990 påtog sig med anlæggelsen af et lukket rørsystem på det første afsnit af kollektorens tredje stykke, udstrækker sig ikke til i 2002 at udføre det nødvendige arbejde for at sikre et tilstrækkeligt gennemløb i kollektorens tredje stykke, og dette gælder så meget desto mere, som Fællesskabet — sådan som Kommissionen påpegede under retsmødet, hvilket ikke blev modsagt af sagsøgeren — ikke har nogen kontrol med spildevandsmængden, som ledes ind i dette tredje stykke.

83 Den foranstaltning, som Centret påtog sig ved på eget initiativ med mellemrum at inspicere og vedligeholde det tredje stykke, omfatter kun de opgaver, som det udførte, og kan ikke udstrække sig til den påståede manglende inspicering eller vedligeholdelse, der fortsat henhører under ansvaret for den instans, som skulle levere Centret en ydelse i form af spildevandsopsamling.

84 I det foreliggende tilfælde er det desuden hverken godtgjort eller påstået, at den foreholdte adfærd, nemlig manglende arbejde på og/eller vedligeholdelse af kollektorens tredje stykke, udgør en dårlig udførelse af de foranstaltninger, som Centret har påtaget sig.

85 Selv hvis det antages, at sagsøgeren implicit med påstanden om kollektorens tredje stykkes utilstrækkelige vandafledende kapacitet har gjort gældende, at det af Centret i 1990 udførte arbejde udgjorde en af Centret foretagen dårlig udførelse af andres anliggender, skal det imidlertid fastslås, at anlæggelsen af et lukket rørsystem med en diameter på 100 cm på første afsnit af kollektorens tredje stykke ikke kan anses for at være en dårlig udførelse af en foranstaltning, som Centret har påtaget sig.

86 Det skal nemlig fastslås, at diameteren på det af Centret anlagte rørsystem på det første afsnit af kollektorens tredje stykke fuldstændigt svarer til diameteren på det

lukkede rørsystem, som allerede var anlagt på det andet afsnit af kollektorens tredje stykke. Det af Centret i 1990 udførte arbejde har således ikke påvirket den vandafledende kapacitet af kollektorens tredje stykke. Under disse omstændigheder kan den påståede utilstrækkelige vandafledende kapacitet af kollektorens tredje stykke i hvert fald ikke tilregnes Centret.

87 Det følger af ovenstående, at den adfærd, der er foreholdt Fællesskabet, ikke kan tilregnes Centrets tekniske tjeneste for det af denne på eget initiativ udførte arbejde.

88 For det fjerde skal det undersøges, om hæftelsen for den adfærd, der er foreholdt Fællesskabet, følger af en udtalelse fra den ansvarlige for UTC i Ispra, hvorved denne påstod, at kommunalforvaltningen, som han er en del af, ikke har ansvaret for kollektorens tredje stykke.

89 I denne forbindelse og uafhængigt af spørgsmålet om, hvorvidt den ansvarlige for denne kommunale tjeneste er kompetent til at udtale sig i spørgsmål om ansvar for den forvaltning, han er en del af, skal det fastslås, at ved hans udtalelse fralægger kommunalforvaltningen sig ansvaret for kollektorens tredje stykke alene med den begrundelse, at dette stykke befinder sig på et område, der tilhører Fællesskabet. Det fremgår imidlertid af FFC-aftalens artikel 1, at Fællesskabet ikke ejer det omhandlede område. Det følger nemlig af denne bestemmelse bl.a., at den italienske regering stiller Centret og det dertil hørende område til rådighed for Fællesskabet mod en årlig leje. Desuden har sagsøgeren hverken godtgjort eller påstået, at udtalelsen fra den ansvarlige for UTC i Ispra har ændret FFC-aftalen. Under disse omstændigheder kan denne udtalelse ikke give grundlag for at fastslå, at den foreholdte adfærd kan tilregnes en fællesskabsinstitution eller et fællesskabsorgan.

90 For det femte skal det endvidere undersøges, om den foreholdte adfærd kan tilregnes Fællesskabet som følge af de bestemmelser, som sagsøgeren har påberåbt sig.

91 I denne forbindelse skal det indledningsvis fastslås, at artikel 9, stk. 3, i afgørelse 96/282, som påstås tilsidesat, begrænser sig til at bestemme, at Centrets generaldirektør skal træffe alle nødvendige forholdsregler for at garantere sikkerheden for de anlæg, som han har ansvaret for. Denne bestemmelse kan følgelig ikke i sig selv begrunde en hæftelse for de påståede mangler ved arbejde på og/eller vedligeholdelse af kollektorens tredje stykke, medmindre det bevises, at det pågældende stykke er et anlæg, som Centrets generaldirektør har ansvaret for. Sagsøgeren har ikke fremført noget argument til støtte for, at kollektorens tredje stykke anses for et anlæg, som Centrets direktør er ansvarlig for. Som anført i præmis 72 ovenfor, følger det tværtimod af artikel 3 i bilag F til FFC-aftalen, at Ispra kommune er ansvarlig for at levere Centret den offentlige forsyningsydelse i form af spildevandsopsamling, således at kollektorens tredje stykke ikke kan sidestilles med et anlæg, der henhører under Centrets ansvar. Under disse omstændigheder gør artikel 9, stk. 3, i afgørelse 96/282 det ikke muligt at tilregne Fællesskabet den foreholdte adfærd.

92 Sagsøgeren har endvidere påstået, at FFC-aftalen, som ifølge selskabet bestemmer, at Centret skal opretholde og værne om den offentlige sikkerhed, er blevet tilsidesat. Som Kommissionen med rette har gjort gældende, er artikel 16, stk. 1, i bilag F til FFC-aftalen den eneste bestemmelse i denne aftale, som vedrører sikkerheden og beskyttelsen af den offentlige sundhed. Hvad angår sikkerhed og beskyttelse af den offentlige sundhed er denne bestemmelse imidlertid kun relevant i forhold til forebyggelsen af brande og de farer, som er forbundet med ioniserende stråling. I det foreliggende tilfælde har sagsøgeren ikke fremsat et eneste argument til støtte for, at den foreholdte adfærd kan anses for at vedrøre forebyggelsen af brande eller de farer, som er forbundet med ioniserende stråling. Under disse omstændigheder skal det fastslås, at en hæftelse for den adfærd, der er foreholdt Fællesskabet, ikke kan udledes af Centrets forpligtelse til at beskytte den offentlige sikkerhed og sundhed i henhold til artikel 16, stk. 1, i bilag F til FFC-aftalen.

93 Endelig har sagsøgeren påstået, at Fællesskabet som følge af den foreholdte adfærd ifalder ansvar uden for kontraktforhold på grundlag af bestemmelserne i den italienske civillovbogs artikel 2043 og 2051.

94 Selv hvis det i overensstemmelse med det, sagsøgeren har gjort gældende, indrømmes, at den italienske civillovbogs artikel 2043 nedfælder princippet neminem laedere, at dette princip er fælles for medlemsstaternes retssystemer, og at det i det foreliggende tilfælde finder anvendelse, på grund af Kommissionens og/eller Centrets tilsidesættelse af det almindelige princip om at udvise agtpågivenhed, skal det dog fastslås, at sagsøgeren ikke har fremført en eneste begrundelse for, at der påhviler Kommissionen og/eller Centret en forpligtelse til at udvise agtpågivenhed i forhold til kollektorens tredje stykke. Under disse omstændigheder kan den påberåbte bestemmelse ikke i sig selv anses for at kunne bevirke, at den foreholdte adfærd tilregnes Fællesskabet.

95 Selv hvis det i overensstemmelse med det, sagsøgeren har gjort gældende, indrømmes, at den italienske civillovbogs artikel 2051 nedfælder et princip, der er fælles for medlemsstaternes retssystemer, skal det fastslås, at sagsøgeren ikke har påvist, at varetægten over kollektorens tredje stykke påhviler en fællesskabsinstitution eller et fællesskabsorgan. I modsætning til det, sagsøgeren har gjort gældende, kan en fællesskabsinstitutions eller et fællesskabsorgans ansvar for kollektoren nemlig ikke være en følge af ejerskab i forhold til det område, hvorpå Centret er opført, eftersom ingen af Fællesskabets institutioner eller organer er ejer af dette område, sådan som anført i præmis 89 ovenfor. Selv om det antages, at kollektorens tredje stykke er tilbehør til den ejendom, hvor kollektoren befinder sig, følger det på ingen måde heraf, at det tilhører Fællesskabet. Dette argument bør derfor forkastes.

96 Argumentet om, at varetægten over kollektorens tredje stykke påhviler Kommissionen eller Centret, bør også forkastes af den grund, at tredjemænd ikke i henhold til artikel 1 i bilag F til FFC-aftalen har adgang til anlægget. Som påpeget i præmis 71 ovenfor er Kommissionen nemlig i henhold til artikel 3 i bilag F til FFC-aftalen forpligtet til at ophæve den i artikel 1 i bilag F til FFC-aftalen fastsatte immunitet for at lade den offentlige forsyningstjeneste inspicere, reparere og vedligeholde

forsyningstjenestens anlæg inden for Centrets område. Under disse omstændigheder kan den påståede immunitet af det område, hvorpå Centret er opført, ikke påberåbes til støtte for, at Kommissionen og/eller Centret har varetægt over kollektorens tredje stykke.

97 Ansvaret for kollektorens tredje stykke kan heller ikke påhvile Kommissionen og/eller Centret med den begrundelse, at Centret alene råder over dette stykke. Det bemærkes herved — ud over den i foregående præmis nævnte betragtning — at eftersom kollektoren, herunder dennes tredje stykke, modtager spildevand fra Ispra kommunes område og Centrets område, sådan som nævnt i præmis 75 ovenfor, kan det tredje stykke ikke anses for kun at stå til rådighed for Kommissionen og/eller Centret.

98 Det følger af det foregående, at de påståede mangler ved vedligeholdelse af og/eller arbejde på kollektorens tredje stykke ikke kan tilregnes en fællesskabsinstitution eller et fællesskabsorgan. Under disse omstændigheder og i det omfang sagen kan antages til realitetsbehandling, frifindes Kommissionen, uden at det er nødvendigt at undersøge, om de andre betingelser for, at Fællesskabet ifalder ansvar uden for kontraktforhold, i det foreliggende tilfælde er opfyldt.

Om begæringerne om bevisoptagelse

99 Sagsøgeren har nedlagt påstand om, at Retten anordner bevisoptagelse med henblik på at godtgøre de af selskabet fremførte anbringender. Mere specifikt har sagsøgeren gjort gældende, at der bør indhentes oplysninger fra Centrets direktør og ansatte, samt fra de italienske myndigheder, som kom til stede under oversvømmelsen. Sagsøgeren har gjort gældende, at der bør indrømmes adgang til bevisførelse ved vidneudsagn, og i denne forbindelse har selskabet forbeholdt sig retten til senere at oplyse navnene på de vidner, der skal afhøres. Endelig har sagsøgeren gjort gældende, at der bør foretages en besigtigelse på skadestedet, og/eller at der anordnes en sagkyndig undersøgelse, for at godtgøre at de påståede faktiske omstændigheder foreligger, herunder hvilke tab der er lidt eller vil blive lidt.

100 I denne forbindelse skal det fastslås, at sagsøgeren hverken har identificeret de præcise faktiske omstændigheder, som en sådan bevisoptagelse anses for at være til støtte for, eller hvordan en sådan bevisoptagelse ville kunne godtgøre, at ansvaret for den foreholdte adfærd må tilregnes en fællesskabsinstitution eller et fællesskabsorgan. Under disse omstændigheder kan begæringen om bevisoptagelse ikke tages til følge.

Sagens omkostninger

101 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom.

102 Sagsøgeren har tabt sagen og pålægges derfor — ud over at bære sine egne omkostninger — at betale Kommissionens omkostninger i overensstemmelse med dennes påstand.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Anden Afdeling)

1) Sagen afvises hvad angår påstanden om erstatning for en ikke-fastsat økonomisk skade, der senere vil opstå, og for en ikke-fastsat skade af en ikke-økonomisk karakter, som er lidt eller senere vil opstå.

2) **I øvrigt frifindes Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber.**

3) **Begæringen om bevisoptagelse tages ikke til følge.**

4) **Sagsøgeren bærer sine egne omkostninger og betaler Kommissionens omkostninger.**

Pirrung Meij Pelikánová

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 30. november 2005.

E. Coulon

Justitssekretær

J. Pirrung

Afdelingsformand